

ALMANYA VE TÜRKİYE 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi. Murat İnce
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
muratince20@hotmail.com

Öğrt. Hüseyin Bingöl
Zonguldak, MEB
huseyinbingol67@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı Türkiye 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı ile Almanya 6. sınıf tarih, coğrafya ve vatandaşlık derslerinin eğitim felsefesi ve genel amaçlar, öğrenme alanları ve ölçme değerlendirme durumları açılarından karşılaştırmaktır. Bu çalışma ülkeler arası karşılaştırmalı eğitim araştırmasıdır. Çalışmada tarama modeli kullanılmış ve doküman incelemesi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; öğretim programlarının amaçları ve eğitim felsefeleri incelendiğinde en temel ortak noktanın etkin vatandaşlık olduğu, araştıran sorgulayan ve eleştirel düşünen bireylerin yetiştirilmesi olduğu görülmüştür. Haftalık ders saatleri aynı olmakla birlikte, Almanya'da öğrencilere kazandırılması düşünülen kazanımların daha fazla olduğu görülmektedir. Türkiye'de tarih dersi konularının içeriğinde milli konular ön plana çıkarken, Almanya'da ise evrensel bir tarih anlayışının öne çıktığı saptanmıştır. Türkiye'de kullanılan ölçme değerlendirme araçları incelendiğinde, açık uçlu ve çoktan seçmeli sınavlar sıklıkla kullanılmaktadır. Almanya'da, bu değerlendirme araçlarının yanı sıra; sunumlar, duvar gazeteleri, kolaj çalışmaları gibi farklı yöntemler de uygulanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Karşılaştırmalı eğitim, Sosyal bilgiler öğretim programı, Türkiye, Almanya.

COMPARISON OF GERMANY AND TURKEY 6TH GRADE SOCIAL STUDIES CURRICULUM

Abstract

The aim of this study is to compare Turkey 6th grade social studies curriculum and Germany 6th grade history, geography and citizenship curriculum in terms educational philosophy, general objectives, learning areas and assessment. This study is a cross-national comparative education research. The collected data were analyzed comparatively by using document analysis as a qualitative analysis method. According the result; when analyzed the purposes of curriculum and teaching philosophy it was determined that the main common point was effective citizenship and to grow up the person who was researcher, questioner and thinks critically. In the study, the weekly course hours are the same; but in Germany it was found that there were more objectives in the curriculum. Another significant findings indicated that in Turkey, national issues were at the forefront in the content of history lessons but in Germany, a universal understanding of history came to the forefront. When the assessment tools used in Turkey is investigated, open-ended and multiple-choice exams are often used. In Germany; besides these assessment tools; presentations, wall newspapers, collage works are also applied.

Keywords: Comparative education, social studies course curriculum, Turkey, Germany.

GİRİŞ

Bireylerin temel haklarından birisi de eğitim hakkıdır. Devletler, vatandaşlarının bu hakkını kullanabilmesi için fiziki ortamları oluşturmakla kalmaz, eğitim-öğretim hizmetlerini çağdaş dünyaya uygun ve toplumun ihtiyaçlarına göre şekillendirirler. Bu durum beraberinde yeni eğitim ve öğretim programlarının oluşturulmasını zorunlu kılar.

Ülkelerin kalkınmışlık düzeyleri belirlenirken, uygulanan eğitim sistemlerinin rolü büyük önem taşır. Uluslararası düzeyde gerçekleştirilen PISA ve TIMSS gibi sınavlar ülkelerin dünya ülkeleri içinde buldukları konumu ve sıralamayı göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca, bu eğitim araştırmaları, ülkelerin eğitim sistemlerinin eksikliklerini analiz edebilmeleri açısından da doğrudan veriler sunmaktadır. Uluslararası sınavlar, ülkelerin eğitim kalitelerini yükseltmeleri için yapılması gereken eğitim reformlarına yön vermektedir; öğretim programlarının hazırlanmasında eğitim bilimciler ve eğitimle ilgili tüm paydaşlara yol göstermektedir.

Ülkelerin eğitim sistemlerinin karşılaştırılması ülkelerin neyi, nasıl ve ne ölçüde eksik yaptığını belirlemek ve ortaya çıkarılan bu eksiklikleri minimuma indirmek açısından önemlidir (Kab, 2012). Karşılaştırmalı eğitim ilk kez 1817’de ortaya çıkmış olmasına rağmen uluslararası manada ortak bir tanımı yapılmamıştır (Türkoğlu, 2015:2). Karşılaştırmalı eğitim çalışmaları; farklı kültürler ve farklı ülkelerde iki veya daha fazla eğitim sisteminin benzerlik ve farklılıklarını tanımlamaya yardım eden, benzer görünen olguları açıklayan ve insanları eğitime yolunda yararlı teklifler getiren bir disiplin olarak tanımlanmıştır. Eğitsel olguları inceleyerek, kültürel, politik ve toplumsal ilişkileri irdeler. Benzer şekilde Erdoğan (2003) ve Kaya (2011), karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının bilimsel çalışma alanları içindeki yerini eğitimde program geliştirme, eğitimde psikolojik hizmetler, eğitim yönetimi, eğitimde ölçme değerlendirme, eğitim sosyolojisi ve eğitim felsefesi gibi bir alt eğitim bilimi dalı olarak görmektedir.

“Karşılaştırmalı eğitim bir ülkedeki eğitim sistemini belirli ilgi noktaları yönünden karşılaştırır. Ortak ölçütler belirleyerek ülkeler arasındaki benzer ve farklı durumları ortaya koyar. Günümüzde ülkeler eğitim sistemlerinde düzenlemeler yaparken, ortaya çıkan sorunları, farklı ülkelerin eğitim sistemleri ile karşılaştırırlar. Son yıllarda yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler, ülkelerin politik, ekonomik ve kültürel ilişkiler içerisinde daha fazla girmesine ve diğer ülkelerde eğitim alanında meydana gelen değişimleri daha yakından takip etmelerini sağlamıştır” (Türkoğlu, 2015: 8).

Bu araştırmanın amacı, Türkiye ve Almanya Sosyal Bilgiler dersi öğretim programlarının 6. Sınıf seviyesinde hedefler, içerik, ölçme değerlendirme yaklaşımları boyutlarında karşılaştırarak, programların benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymaktır. Dünyanın 3. büyük ekonomisi ve Avro bölgesinin en büyük ekonomisi olan Almanya’nın eğitim alanındaki yaptığı yatırımlar, atılımlar ve uluslararası sınavlarda elde ettiği başarılar örnek teşkil edecek niteliktedir. Gelişmekte olan ülkeler içerisinde yer alan Türkiye ise yaptığı yatırımlara karşın eğitimde istenilen düzeye bir türlü ulaşamamıştır. Bu karşılaştırma, Türkiye’deki eğitim sisteminde yapılacak olan reformlara ve yeni hazırlanan öğretim programlarına katkı sunabilecektir.

YÖNTEM

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Karşılaştırmalı eğitim yaklaşımlarından yatay yaklaşımın benimsendiği araştırmada, doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelemesi, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsayan bir araştırma yöntemidir (Bryman, 2004). Yıldırım ve Şimşek (2006), doküman incelemesinin, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsadığını belirtmiştir. Doküman incelemesi yoluyla yapılan sentezler, o alanda yapılmış bütün eserleri belirli özelliklere göre sınıflandırabilme özelliğine sahiptir (Çepni, 2012). Eğitim odaklı araştırmalarda ders kitapları, öğrenci ve öğretmen kitapları, ders ve ünite planları, program yönergeleri, eğitimle ilgili resmi belgeler

doküman incelemesinin veri kaynağı olarak kullanılabilir (Bogdan ve Biklen, 1998). Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Almanya'da Grundschule (ilköğretim) basamağında, Sosyal Bilgiler dersi kapsamında tek disiplinli şekilde branşlar halinde okutulan Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık Eğitimi derslerinin öğretim programları ile Türkiye'deki Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemi Türkiye'de 2017 yılında uygulanmaya kademeli olarak başlanan sosyal bilgiler öğretim programı ile Almanya uygulanan tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi(politika dersleri) öğretim programlarıdır.

Veri Toplama ve Veri Analizi

İncelenen sosyal bilgiler öğretim programlarıyla ilgili bilgiler, ülkelerin resmi internet sitelerinde alan öğretim programı yönergelerinden elde edilmiştir. Belirlenen ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programlarının amaçları, öğrenme alanları, kazanımları incelenerek elde edilen veriler doküman analizi yöntemiyle karşılaştırmalı olarak nitel şekilde analiz edilmiştir. Tablolar biçiminde sunulan bulgular karşılaştırmalı olarak yorumlanarak araştırmanın sonuçları oluşturulmuştur.

BULGULAR

Bu çalışmada Almanya sosyal bilgiler dersi kapsamında öğretilen tarih, coğrafya ve politika dersleri öğretim programları ile Türkiye 6. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programı konu dağılımları ve öğrenme alanlarının sınıf düzeylerinde karşılaştırılmalarından elde edilen bulgular yer almaktadır.

a) İncelenen Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Amaçları Açısından Karşılaştırılması İle Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde 6. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programlarının amaçları ve eğitim felsefeleri açısından karşılaştırılması sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen veriler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: İncelenen Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Amaçları ve Eğitim Felsefeleri

Türkiye	Almanya
<ol style="list-style-type: none"> 1. Toplumun özgür bir üyesi olarak bireysel özellikleri ile birlikte millî, manevi ve evrensel değerlerin farkına vararak erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri. 2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak hak, özgürlük ve sorumluluklarının bilincinde olan, demokratik hayata etkin bir şekilde katılarak karşılaştığı sorunlara barışçıl çözümler üreten, yaşamın her alanında hoşgörü ve uzlaşma kültürünün oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlayan bireyler olmaları. 3. Yaşadığı çevre ve dünyanın genel coğrafî özelliklerini tanıyıp insan ile çevre arasındaki etkileşimi coğrafî sorgulama becerilerini kullanarak açıklamaları. 4. Ekonomi okuryazarı olarak ekonomik kaynakların sürdürülebilir ve verimli bir şekilde kullanılmasına yönelik bilgi, beceri ve tutum sahibi olmaları. 5. Türk kültürünü oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri.	<p>Rheinland-Pfalz eyaletinde sosyal bilgiler öğretim programlarının amaçları şöyle vurgulanmıştır:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Öğrencilerin mevcut sosyal koşulları, coğrafi, tarihi ve politik yapıları sahip oldukları bütünlük çerçevesinde algıladıkları verisine dayalı olarak çevrelerindeki sorunları çözmek için çeşitli çözüm yolları geliştirmelerine destek olmak. 2.Sosyal bilgiler yoluyla edinmiş oldukları becerileri yaşamlarında uygulanabilir kılmak amacıyla öğrencileri tanıma çalışmaları yapmak. 3.coğrafya, tarih ve vatandaşlık eğitimi dersleri sıkı ilişki içindedir. Sosyal bilgiler adı altında bütünleşen bu alanlar birbiriyle koordineli olarak etkin vatandaş eğitimini üstlenmektedir. <p>Kuzey Ren Westfalya eyaletinde sosyal bilgiler öğretim programlarının amaçları şöyle vurgulanmıştır:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Öğrendikleri alanlara özgü bilgiler yardımıyla yaşamlarındaki tarihi, mekânsal, politik ve toplumsal koşullara, yapılara ve süreçlere uyma yeteneği kazanabilme.

6. Küreselleşmenin toplumsal, ekonomik, politik, kültürel ve ekolojik alanlardaki etkileri hakkında bilgi sahibi olarak dünyadaki karşılıklı etkileşimin farkına varmaları ve insanlığa faydalı olma bilincine ulaşmaları.
7. Vatandaşlık yeterliliklerinin gereği olan temel bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları amaçlanmaktadır (MEB,2015:3).

2.Yaşamlarını eleştirel olarak açıklama ve bunu yaşadıkları bölgeye yansıtarak kendi kimliklerini oluşturabilme.
3.Yaşamlarını ergin olarak şekillendirmeye, toplum yaşamında üzerine düşen sosyal sorumluluğu taşımaya, demokratik isteklerini ve karar verme süreçlerini öğrenmeye hazır olma yeterliliği kazanabilme.

Tablo 1 incelendiğinde, Türkiye’de sosyal bilgiler dersinin amaçları bireylerin milli ve manevi değerlerinin geliştirilmesi ve erdemli bireyler yetiştirmektir. Ayrıca hak ve sorumluluklarını bilen Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemiş, demokratik katılım sağlayan bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Bireylerin yaşadığı doğal çevrenin şartlarını tanıyan, araştıran, sorgulayan ve bunları yaparken eleştirel düşünce becerilerini kullanabilmesini sağlar. Küreselleşen dünyada meydana gelen ekonomik, politik, kültürel ve ekonomik gelişmeleri takip ederek ülkemiz ile karşılaştırmasını sağlar.

Milli bilincin oluşması, tarihi ve kültürel değerlerin öğrenilmesi açısından önemlidir. İyi vatandaş yetiştirmeyi temel felsefe edinmiş olan bu program bireylerin sosyal çevresi ile olumlu iletişim kurması ve Türk toplumunun değerlerinin kazandırılması açısından da kapsamlı bir yapıya sahiptir. Ahlaki değerler, dürüstlük, yardımseverlik, saygı, hoşgörü ve adil olma gibi değerler sosyal bilgiler dersinin amaçları arasında yerini almıştır.

Almanya’da sosyal bilgiler öğretiminin temel felsefesi etkin vatandaş yetiştirmektir. Coğrafya, tarih, vatandaşlık ve politika dersleri adı altında verilen sosyal bilgiler dersi disiplinler arası bir bütünlük içermektedir. Bireyler sosyal bilgiler yoluyla edinilen becerileri günlük hayatta uygulanabilir hale getirir. Bireyler yaşamlarını eleştirel olarak açıklayarak ve yansıtarak kimlik oluşturma çabası içindedirler. Toplum içerisinde hak ve sorumluluklarının farkında olan ve bunları büyük ölçüde uygulayan etkin vatandaşları yetiştirmek, karşılaştığı sorunlara çözüm yolları üretebilen bireyler yetiştirmek de diğer amaçları oluşturur. Demokrasi süreçlerinde aktif olarak rol alan bireyler yetiştirmek sosyal bilgiler öğretimi çerçevesinde kazandırılması düşünülen davranışlardır.

b) İncelenen Ülkelerin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Alanları ve Kazanımlarının Karşılaştırılması İle Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde 6. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programlarının Öğrenme Alanları ve Kazanımlarının karşılaştırılması sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen verilere Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: İncelenen Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Öğrenme Alanları Ve Kazanımları

Türkiye	Almanya
<p>Sosyal Bilgiler Dersi öğrenme Alanları Birey Ve Toplum Kültür Ve Miras İnsanlar, Yerler Ve Çevreler Bilim, Teknoloji Ve Toplum Üretim, Dağıtım Ve Tüketim Etkin Vatandaşlık Küresel Bağlantılar(MEB.2015)</p> <p>Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımları SB.6.1.1.Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler. SB.6.1.2. Bireyin gelişiminde ve toplumsal</p>	<p>Tarih Dersi Öğrenme Alanları Tarihle İlk Karşılaşmalar Tarihin Eski Çağlarından Kesit: Akarsu Vadilerinde Eski İmparatorluklar- Mısır Devleti Yunanların Zamanı Romalıların Zamanı Avrupa Ortaçağı Tarihinden</p> <p>Coğrafya Dersi Öğrenme Alanları 1. Dünyamız 2. Genel Bakışta Almanya 3. Kesit: Kıyılar ve Ova</p>

birlikteliğin oluşmasında sosyal, kültürel ve tarihî bağların etkisini analiz eder. Din, dil, tarih gibi kültürü oluşturan unsurlar ele alınır.

SB.6.1.3. Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklı cinsiyet, sosyo-ekonomik ve kültürel gruplara karşı ön yargıları sorgular.

SB.6.1.4. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.

SB.6.1.5. Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.

SB.6.2.1.Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

SB.6.2.2. İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.

SB.6.2.3. Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.

SB.6.2.4. Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini analiz eder.

SB.6.2.5. Türkiye Selçukluların Dönemi'nde gerçekleştirilen kültürel faaliyetlerin Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecine katkılarını kanıtlar gösterir.

SB.6.2.6. Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.

SB.6.3.1. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.

SB.6.3.2. Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.

SB.6.3.3. Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.

SB.6.3.4. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

SB.6.4.1. Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.

SB.6.4.2. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirler ileri sürer.

SB.6.4.3. Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.

SB.6.4.4. Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.

SB.6.5.1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.

SB.6.5.2. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.

SB.6.5.3. Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate

4. Ruhr Bölgesi ve Niederlausitz
5. Orta Yükseklikteki Sıradağlar ve Alpler
6. Avrupa Kıtası'nı Tanıyoruz 6.Ünite: Avrupa İç İç Kaynaşılıyor
7. Avrupa'da İklim ve Bitki Örtüsü
8. Kuzey Avrupa ve Güney Avrupa- Buz ve Ateş
9. Batı Avrupa- Çok Nüfuslu Bölgeler
- 10.Orta Avrupa'da Ulaşım
- 11.Doğu Avrupa- Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı?
- 12.Avrupa- Ekonomi Değişimde
- 13.Denizler- Sudan Fazlası

Vatandaşlık Dersi Öğrenme Alanları

- 1.Sınıfım ve Ben
  - 2.Okulda Yaşam
  - 3.Ailede Bir Arada Yaşam
  - 4.Belediyede Demokrasi
  - 5.Paranın Doğru Kullanımından
  - 6.Tüketici Olarak Çocuklar ve Gençler
  - 7.Gelecek Görevi Olarak Çevreyi Korumak
  - 8.Farklılıklarla Yaşamayı Öğrenmek
  - 9.Bilgi Kaynağı Olarak Kitleleş Medya
  - 10.Bütün Dünyada Çocuklar
- (<http://mustafaergun.com.tr/wordpress/wpcontent/uploads/2015/11/kegitim.html>).

Tarih Dersi Kazanımları

Bugünkü yaşamımızın hangi geleneklere dayandığını, yaklaşımlarla açıklarlar. Geçmişteki insanların yaşam durumlarını kendi referans gruplarında tanımlarlar ve bunları kendi yaşamları bağlamında ilişkilendirirler. Geçmişte insanların sorunlara nasıl yaklaştıklarını ve hangi tarihsel durumların davranışların çerçevesini sınırladığını tanımlarlar.

Tarihi olguların çıkarılmasındaki farklı düşünceleri, bakış açılarını ilgi ve değerlere bağlılığını ilgili durum çerçevesinde açıklar. Tarihi durumlar arasında açık temeller üzerinde zamansal ve mekânsal bir düzen ve basit nedensel ilişkileri kurarlar.

Tarihi bir soruyu iş bölümü yaparak çalışıp incelerler ve grupta çözüm önerilerini sunarlar. Sınırlandırılmış bir tarihi konuda tek olarak veya grup çalışmasında bağımsız şekilde bilgiler kazanırlar ve alıcı gruba uygun olarak sunarlar

(<https://www.bmbf.de/en/index.html>).

Sınırlandırılmış bir tarihi konuda tek olarak veya grup çalışmasında bağımsız şekilde bilgiler kazanırlar ve alıcı gruba uygun olarak sunarlar.

olarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.

SB.6.5.4. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.

SB.6.5.5. Türkiye ekonomisinin gelişmesi ile nitelikli insan gücü arasındaki ilişkiyi açıklar.

SB.6.5.6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır.

SB.6.6.1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.

SB.6.6.2. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklar.

SB.6.6.3. Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları değerlendirir.

SB.6.6.4. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar. SB.6.6.5. Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu açıklar.

SB.6.6.6. Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder.

SB.6.7.1. Türkiye'nin çeşitli özelliklerini yaşam alanını, doğa-ekonomi ve sosyal mekânların karışımı olarak tanımlarlar.

Coğrafyaya özgü terminoloji kullanarak ve alana özgü medyanın da yardımıyla coğrafi olguları gösterirler (<http://mufredat.meb.gov.tr>).

Grup içinde öğrenme ve çalışma sonuçlarını tartışır ve diğerleriyle değişim içinde kendi nesnel yargılarını ve değer yargılarını kontrol ederler.

Öğrenme yollarını belgelerler ve öğrenme çıktılarını değerlendirirler (https://azslide.com/rahmenlehrplangrundschulegeschichte_5a38189d1723dd34c6048011.html).

Coğrafya Dersi Kazanımları

Yön bulmada yardımcı olarak hayali çizgiler ağını kullanırlar.

Mekânları, idari-siyasi birimler olarak sıralarlar.

Coğrafi düzende ekonomik ve sosyal mekânları farklı boyutlarıyla gruplarlar.

Almanya ve Avrupa'nın topografilerine dair bilgilerini küresel bir topografik yönelim şeması dahilinde kullanırlar.

Doğal alanın bileşenlerinin (iklim, yüzey şekilleri, yapı, yer, bitki örtüsü, su) ayırt edici özelliklerini nitelerler ve seçilmiş mekânlarda diğerlerinin farklarını betimlerler.

Ekonomik ve sosyal mekânların bileşenlerinin (endüstri, madencilik, tarım, nüfus, yerleşim, trafik) ayırt edici özelliklerini karakterize ederler.

Yaşam alanını, doğa-ekonomi ve sosyal mekânların karışımı olarak tanımlarlar.

Coğrafyaya özgü terminoloji kullanarak ve alana özgü medyanın da yardımıyla coğrafi olguları gösterirler.

Geziler ve projeler çerçevesinde uygulamalı-coğrafi çalışma tekniklerini kullanırlar.

İnsanın doğal kaynakları kullanmasını değerlendirirler.

Yakın çevrelerinin şekillenmesinde sorumluluk alırlar.

Diğer devlet ve bölgelerdeki insanların yaşam tarzlarına saygı gösterirler.

Vatandaşlık Dersi Kazanımları

İnsanın kendi geleceğini belirlemesi hakkını tanımlarlar ve onu demokrasiye dayandırır.

Doğrudan ve dolaylı demokratik katılım yöntemlerini ayırt ederler ve avantajlarını, dezavantajlarını söylerler.

Demokratik çoğulculuğu, onun içeriksel varsayımlarını ve demokrasi için anlamını açıklarlar.

Önemli toplumsal organizasyonların, kurumların ve resmi makamların görev ve çalışmalarını tanımlarlar

(<https://www.bmbf.de/en/index.html>)

Tablo 2 incelendiğinde Almanya ve Türkiye’de 6. sınıf düzeyinde okutulan sosyal bilgiler derslerine yönelik öğrenme alanları ve kazanımların karşılaştırması görülmektedir. Ülkemizde sosyal bilgiler dersi 6. Sınıflar düzeyinde haftada 3 ders saati şeklinde düzenlenmiştir. Almanya da üç farklı disiplin altında verilen sosyal bilgiler dersi de 3 ders saati olarak planlanmıştır.

Genel anlamda bakıldığında Almanya’da öğrenme alanlarının ülkemize göre daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca farklı ülkelerin de tarihlerinin incelendiği görülmektedir. Tarih anlayışı tamamıyla millilik üzerinde kurgulanmamış eski medeniyetlerin tarihleri de öğrenme alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde ise bu anlayış daha farklı bir yapıya sahiptir. Tarih konuları 6. sınıf düzeyinde geniş ve derin bir şekilde alınmıştır. Mezopotamya ve Anadolu uygarlıkları tarihi ile başlayan tarih konuları Osmanlı Devleti’nin kuruluşuna kadar uzanmaktadır.

Almanya’da coğrafya dersleri genel olarak yaşama yakınlık ilkesi çerçevesinde yapılan gezilerle uygulamalı bir şekilde kullanılır. Doğal kaynakların kullanımı, tarım, turizm, ve sanayi gibi ekonomik faaliyetler, dünyada meydana gelen ekolojik değişimler öğrencilerin eğitime etkin katılımı ile gerçekleşir. Farklı iklimlerin insanların yaşamlarına etkileri seçilmiş mekanlarda betimlenerek öğrencilere aktarılır. Öğrenciler süreç içerisinde sorumluluk alır ve farklı yaşam tarzlarına saygı duyarlar. Ülkemizde 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde coğrafya bilimi ile ilişkili konularının daha çok teoriye dayandığı görülmektedir. Daha çok harita, dünyanın şekli ve coğrafi konularla ilgili konular soyut düzeyde kalmaktadır.

Almanya’da vatandaşlık dersi kapsamında bireylerin demokratik ortamlar içerisinde aktif olarak yer aldığı, haklarının ve sorumluluklarının bilincinde olan ve bunu günlük yaşamın her anında kullanan bireylerin yetiştirildiği öğrenme ortamları oluşturulmuştur. Öğrencilerin iletişim araçlarını aktif bir şekilde amacına uygun bir şekilde kullanmaları ve medyanın demokrasi içindeki yerini kavramaları üzerinde durulmuştur. Çocuk hakları konusunda çocukların bilinçlendirilmesi, çocuk hakları ile ilgili kuruluşların yaptığı çalışmalar hakkında bilgi sahibi olması bu disiplin kapsamında verilmektedir. Ülkemizde öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak haklarının ve sorumluluklarının bilincinde olan milli ve manevi değerlerine sahip çıkan bireyler olarak yetiştirilmesi disiplinin incelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Olaylara eleştirel bakabilen, araştıran ve etkin bir vatandaş olarak yetiştirilmesi öğrenme alanları içerisinde yerini almıştır.

c) İncelenen Ülkelerin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Ölçme ve Değerlendirme Durumlarının Karşılaştırılması İle Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde 6. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programlarının Ölçme ve Değerlendirme Durumlarının karşılaştırılması sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen verilere Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: İncelenen Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Ölçme Ve Değerlendirme Durumları

Türkiye	Almanya
Öğrencilerin dönem, öğrenme alanı ve ders öncesinde beceri ve kazanımlar açısından ön öğrenmelere ilişkin düzeylerinin belirlenmesidir. Dönem başından sonuna kadar öncelik, öğrencilere not vermek değil, öğrenme eksiklerini belirlemek ve öğrenmelerini geliştirmek, ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmaktır. Ayrıca öğrenme öğretme sürecini biçimlendirmektir. Öğrencilerin kazanım ve beceri açısından ne düzeyde olduklarının, bir diğer ifadeyle öğrencilerin başarı düzeylerinin belirlenmesidir (MEB.2017).	Okul içi değerlendirme öğretimin daha da geliştirilmesini destekler. Ortak çalışmanın başarısını ve etkililiğini doğrulamak için bir araçtır. Okul içi değerlendirme, okulla ilgili kalite standartları, okulda edinilecek yeterlilikler ve öğrenci ile ilgili eğitim standartlarıyla yakından ilişkilidir. Çerçeve programın amaç ve gerekliliklerinin okulda ne derece sağlandığı konusunda geri bildirim sağlar. Okul içi değerlendirmeler, okulun öğrenme kültürünün nitel değişimine yönelik çabalarını ve sonuçlarını somut ve tartışılabilir kılar. Maddi bir

durum tespiti olarak, okulun daha da geliştirilmesi adımlarının somut planlanması için temel oluşturmaktadır
(<https://www.bmbf.de/en/index.html>)

Tablo 3 incelendiğinde, Ülkemizde uygulanan değerlendirme süreçleri öğrencileri tanıma, izleme ve sonuç odaklı olmak üzere gerçekleşmektedir. Türkiye’de öğrencilerin öğretim sürecinde aktif olduğu programların uygulanması, kazanımların ve becerilerin ölçülmesi, bireylerin gelişim süreçlerinin kontrol edilmesi gibi durumların belirlenmesi açısından ölçme ve değerlendirmeler yapılmaktadır. Öğrencilerin öğretim süreci içerisindeki davranışlarının izlenmesi, öğrenmede yaşanan güçlüklerin ortaya çıkarılması ve giderilmesi, öğrenmelerin kalıcı bir şekilde gerçekleşmesi ve bunlara dair geri bildirimlerin sağlanması anlayışı benimsenmiştir. Yazılı ve sözlü değerlendirmeler ve proje çalışmalarının değerlendirilmesi gibi değerlendirme metotları kullanılmaktadır.

Almanya’da ölçme değerlendirme durumları süreç odaklı olarak spesifik kriterlere göre yapılmaktadır. Başarının belirlenmesi için yazılı, sözlü, bireysel ve gruba bağlı ölçmeler yapılmaktadır. Başarının tespitinde ürün, yöntem ve süreçler dikkate alınmaktadır. İş birliğine dayalı öğrenmelerden elde edilen sonuçlar sunularak öğrencilerin tartışma ve fikir üretme becerileri geliştirilmektedir. Bunun yanında test ya da yazılı sınavlar gibi klasik değerlendirme uygulamaları da kullanılmaktadır.

SONUÇ

Bu bölümde Türkiye’de 6. sınıf düzeyinde uygulanan sosyal bilgiler öğretim programı ile Almanya (Grundschule) ilköğretim basamağındaki tarih, coğrafya ve vatandaşlık dersleri öğretim programlarının karşılaştırılmasından elde edilen sonuçlar sunulmuştur. Almanya’da ilköğretim düzeyinde verilen tarih coğrafya ve vatandaşlık(politika) derslerinin ülkemizdeki sosyal bilgiler dersiyle birçok yönden farklılıklara sahip olduğu görülmüştür. Türkiye’de sosyal bilgiler öğretimi büyük bir öneme sahiptir. Milli ve manevi değerleri yücelten, araştıran sorgulayan ve etkin bir vatandaş olarak toplumun gelişimine katkıda bulunan bireylerin yetiştirilmesi sosyal bilgiler öğretim programının en önemli hedefleri arasındadır. Araştırmanın sonuçlarına göre; öğretim programlarının amaçları ve eğitim felsefeleri incelendiğinde en temel ortak noktanın etkin vatandaşlık olduğu, araştıran sorgulayan ve eleştirel düşünen bireylerin yetiştirilmesi olduğu görülmüştür. Haftalık ders saatleri aynı olmakla birlikte, öğretim programında Almanya’da öğrencilere kazandırılması düşünülen kazanımların daha fazla olduğu görülmektedir. Türkiye’de tarih dersi konularının içeriğinde milli konular ön plana çıkarken, Almanya’da ise evrensel bir tarih anlayışının öne çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye’de kullanılan ölçme değerlendirme araçları incelendiğinde, açık uçlu ve çoktan seçmeli sınavlar sıklıkla kullanılmaktadır. Almanya’da, bu değerlendirme araçlarının yanı sıra; sunumlar, duvar gazeteleri, kolaj çalışmaları gibi farklı yöntemler de uygulanmaktadır.

Not: Bu çalışmanın bir kısmı, 10-12 Mayıs 2018 tarihleri arasında Antalya’da düzenlenen 9’uncu Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresi’nde bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Bogdan R. C. ve Biklen, S. K. (1998). Qualitative research for education. and introduction to theory and methods. Third Edition., New York: MA, Allyn&Bacon.

Bryman, A. (2004). Social research methods. (8th Ed.). New York, Oxford University Press.

Çepni, S. (2012). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş. (6. Baskı). Trabzon: Celepler Matbaacılık.

Erdoğan, İ. (2003). Karşılaştırmalı eğitim: Türk eğitim bilimleri çalışmaları içinde önemsenmesi gereken bir alan, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(3), 265-282.

<http://mufredat.meb.gov.tr> adresinden 28.11.2017 tarihinde eriřilmiřtir.

<http://mustafaergun.com.tr/wordpress/wpcontent/uploads/2015/11/kegitim.html> adresinden 15.12.2017 tarihinde eriřilmiřtir.

https://azslide.com/rahmenlehrplangrundschulegeschichte_5a38189d1723dd34c6048011.html adresinden 05.12.2017 tarihinde eriřilmiřtir.

<https://www.bmbf.de/en/index.html> adresinden 01.02.2018 tarihinde eriřilmiřtir.

Kab, İ. (2012). *Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Almanya'daki Tarih, Coğrafya Ve Vatandaşlık Eğitimi Ders Kitaplarıyla Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kaya, E. (2011). *Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programları*, Ankara: Pegem Akademi.

Türkoğlu, A. (2015). *Karşılaştırmalı eğitim: Dünya ülkelerinden örneklerle*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, (6. Baskı). Ankara:Seçkin Yayıncılık.